

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการให้บริการทางการศึกษาขั้นต้นที่รัฐมุ่งจัดให้ประชาชนในวัยแรกของชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปในอนาคต การศึกษาในระดับนี้นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ เป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นที่ยอมรับทางวิชาการแล้วว่า การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการวางพื้นฐานของการพัฒนาทุกด้านของบุคคล พื้นฐานดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาทางกายที่ต้องเจริญเติบโตเต็มที่ตามวัยและมีความแข็งแรงสมบูรณ์ พัฒนาการทางสติปัญญาที่เด็กเกิดการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์พร้อมทั้งส่งเสริมการคิดและ พัฒนาการทางสังคมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อให้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับวัย ความจำเป็นดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมเด็กอยู่ในครอบครัวที่มีผู้ใหญ่ดูแล เพราะสังคมไทยเป็นสังคมขยายมีปู่ ย่า ตา ยาย อยู่รวมกัน แต่ปัจจุบันสังคมไทยกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น คือ มีเฉพาะพ่อแม่ ลูก การอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยครอบครัวไม่อาจกระทำได้เหมือนสมัยก่อน และก่อให้เกิดปัญหาหลายด้านตามมา เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมการตั้งแต่ปฐมวัย เด็ก เยาวชนเหล่านั้นจะได้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งสติปัญญา ทักษะอาชีพความฉลาดทางอารมณ์ ตลอดจนจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต (สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น. 2550 : 5)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 กำหนดให้ “สถานพัฒนาเด็กเล็ก” เป็น “สถานศึกษา” เช่นเดียวกับ โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย ฯลฯ และมาตรา 18 กำหนดว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยให้จัดในสถานศึกษา คือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงเป็นสถานศึกษาที่จัด

การศึกษาปฐมวัยตามกฎหมาย เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ให้เหมาะสมและเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละวัย ดังนั้นการศึกษาระดับปฐมวัยจึงเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนของชาติในอนาคต เป็นการวางรากฐานของการศึกษาใน ระยะเริ่มต้น ซึ่งเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทุกด้าน เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนา ทางด้านจิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพ ตลอดจนนิสัยต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาในระยะนี้ จึงเปิด โอกาสให้เด็กได้รับการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจอารมณ์บุคลิกภาพและสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป รวมทั้งเตรียมความพร้อมที่จะ เป็นคนไทยที่มีคุณภาพในอนาคต (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับเด็กแรกเกิด ถึง 6 ขวบ เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความ พร้อมและพัฒนาการขั้นต่อไป (บัญชา แสนทวี. 2541 : 58) และในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดในลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาตามวัย และความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และอยู่สังคมได้อย่างมี ความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงสาธารณสุข. 2540 : 31)

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาและการกระจายอำนาจในการจัด การศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80(4) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านการศึกษา โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดและมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกันรวมทั้ง พระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การ บริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ของตนเอง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2551 : 1-2)

จากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้รับ การถ่ายโอนภารกิจในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย และการส่งเสริมพัฒนาเด็กในการเตรียม

ความพร้อมก่อนวัยเรียนในระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากส่วนราชการตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งประกอบ ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เคยสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.เดิม) และในปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเองตาม อำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม การพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัยและเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการ เตรียมความพร้อมแก่เด็กให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและ ลักษณะนิสัยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปรับตัวให้เข้ากับ สภาพสังคมสิ่งแวดล้อม โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในหมู่นักจิตวิทยาว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง อายุ 3 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงอายุ และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็กเพื่อให้ความ พร้อมในการที่จะพัฒนาในระดับต่อไป ทั้งนี้ ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยังเป็นสังคมชนบทจึงมีประชากรเด็กที่ด้อยโอกาสและขาดการดูแลเอาใจใส่ในการส่งเสริม และพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย ประกอบกับเป็นภารกิจตามอำนาจหน้าที่ที่ใหม่สำหรับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมักถูกส่วนราชการอื่นมองว่า ไม่มีความพร้อมในการให้บริการ สาธารณะเท่าที่ควร ขนาดมาตรฐานการดำเนินงานและบริหารจัดการ มีความแตกต่าง หลากหลายทั้งในด้าน โครงสร้าง อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม พื้นที่ การบริหารจัดการ งบประมาณ บุคลากร เป็นต้น จากความแตกต่างที่กล่าวมาจึงมีความเป็นไปได้ที่จะต้องเผชิญกับ กับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของแต่ละองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่น สภาพปัญหาการบริหารงานในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไปเป็นอย่างไรบ้าง แนวทางส่งเสริมพัฒนาเป็นอย่างไรบ้าง และถ้าหากสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ได้รับการศึกษาและมีการแก้ไขอย่างถูกต้องแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาคนในวัยเด็กเล็กผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคตและจะส่งผลถึงระบบ พัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะเป็นปมปัญหาของสังคม ในชุมชน สังคม ประเทศชาติต่อไป การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศโดยต้อง เริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็กเล็ก

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง ถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และมาตรา 4 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 3) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณและการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง เพื่อพัฒนาความพร้อมแก่เด็กในวัย 3 - 5 ปี ให้ได้รับพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาคือในระดับประถมศึกษาเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพและได้มาตรฐาน เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งมีโครงสร้างการบริหารงานและความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางแห่งเป็นส่วนราชการที่ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบางแห่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง แต่ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการบริหาร โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีจำนวน 5 - 7 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู อย่างน้อยด้านละ 1 คน ซึ่งมีนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประธาน และมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเลขานุการ สำหรับงบประมาณในการบริหารจัดการนั้น ได้รับการจัดสรรจากรัฐส่วนหนึ่ง สำหรับเป็นค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (นม) ค่าวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และอีกส่วนหนึ่งเป็นงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาจัดสรรจากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง มาสนับสนุนตามศักยภาพของแต่ละท้องถิ่นนับเป็นระยะเวลากว่า 10 ปีแล้ว ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แต่จากการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษาเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา 2547

เยวพา เดชะคุปต์ (2549 : 31-32) ศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาหลายด้าน เช่น ผู้บริหาร ไม่ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่าที่ควร งบประมาณ ไม่เพียงพอ รวมทั้งยังขาดคุณภาพในด้านการเรียนรู้ของเด็กจิตวิทยาและการพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กเรียน โดยการท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดตั้งแต่เล็ก ๆ และปัญหาผู้ดูแลเด็ก ไม่ได้จบการศึกษาสาขาปฐมวัย โดยตรงทำให้ขาดความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก หลักสูตรการเรียนการสอนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งปัญหาด้านอาคารสถานที่ที่ไม่มีความเหมาะสมส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของประเสริฐ บุญมี

(2553 : 65 - 67) ที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านวิชาการ เป็นเหตุทำให้การพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่สามารถดำเนินการไปได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพเหมาะสมตามวัยและได้มาตรฐานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็กตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมและจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแบ่งมาตรฐานการดำเนินงานออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 2)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติงานด้านการศึกษา มีบทบาทและหน้าที่ดูแลส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 ศูนย์ ว่ามีการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหรือไม่ อย่างไร เพื่อนำผลของการวิจัยมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานและใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับใด
2. สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ที่มีสถานภาพต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่
3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ที่สถานภาพต่างกัน มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหามุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัด

มหาสารคาม ในกรอบแนวคิดการวิจัยตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 1-2) 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 20 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 43 คน และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 192 คน รวมประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 255 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 12 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 26 คน และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 116 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 154 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเปรียบเทียบ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน

3. ตัวแปรในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็น

- 3.1.1 หัวหน้าศูนย์ฯ
- 3.1.2 ครูผู้ดูแลเด็ก
- 3.1.3 คณะกรรมการศูนย์ฯ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใน 6 ด้าน ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 1-2) ประกอบด้วย

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.2.2 ด้านบุคลากร

3.2.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

3.2.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

3.2.5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

3.2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

4. พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

พื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 ศูนย์

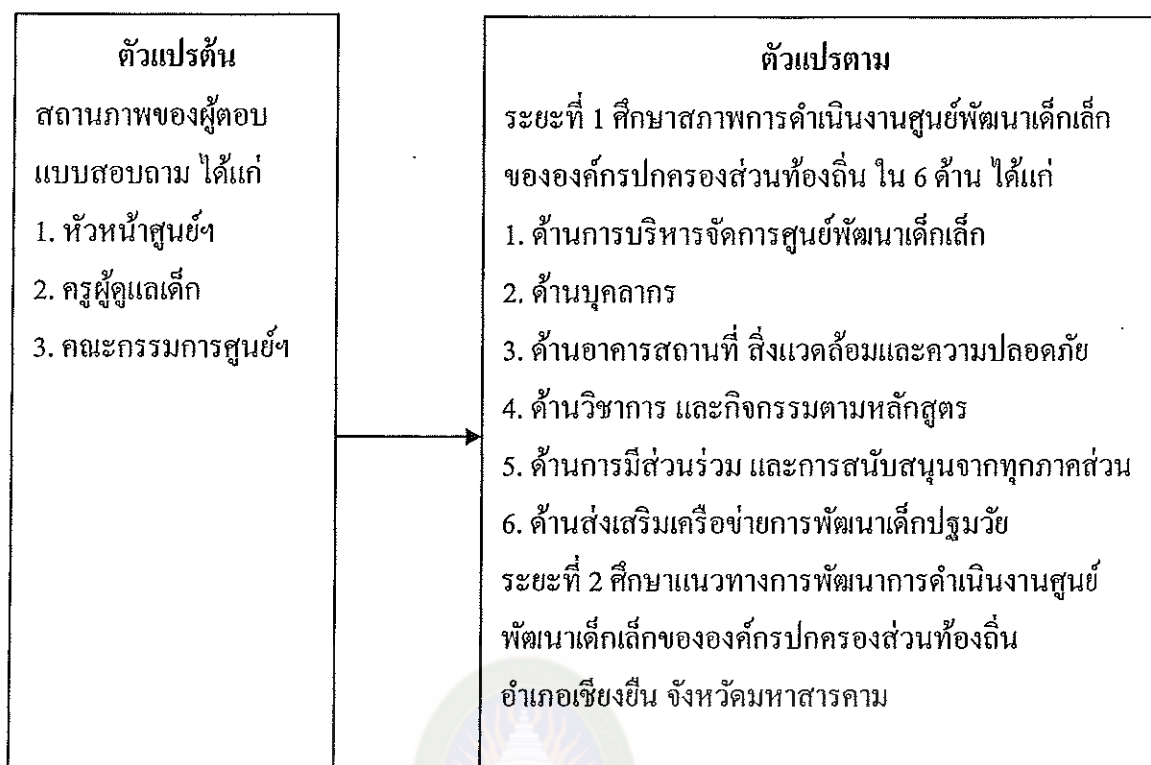
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ตั้งแต่เดือน
มิถุนายน -กันยายน 2557 รวมระยะเวลา 4 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) เพื่อศึกษา
สภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำ
มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักประสาน
และพัฒนาระบบจัดการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 2) มาเป็นกรอบแนวคิด 6 ด้าน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องศึกษาสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ จำแนกออกได้เป็น 6 ด้าน คือ

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินงานด้านการบริการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุระหว่าง 2 - 5 ปี ให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ในด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณและด้านการบริหารบุคคล

1.2 ด้านบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานด้านบุคลากรที่มีขอบข่ายเกี่ยวกับการจัดสรรจำนวนบุคลากร การจัดโครงสร้างบุคลากรการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายหรือบรรลุมิติวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง การดำเนินงานด้านการจัดหา สร้าง ดูแลรักษา ซ่อมบำรุงสถานที่ การจัดสิ่งแวดลอมและมาตรฐานเพื่อความปลอดภัย

1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การดำเนินด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กันซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษาหลักสูตร การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ การจัดหาและผลิตสื่อ การนิเทศ ติดตาม และการประเมินผล การส่งเสริมด้านสุขภาพ ด้านโภชนาการ ด้านนันทนาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมแนะแนว

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน หมายถึง การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษา

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและเป็นหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ เทศบาลตำบล 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง ในเขตอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

3. ศูนย์เด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานที่รับอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 ศูนย์

4. เด็ก หมายถึง เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 2 – 5 ปี ที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้คัดเลือกและแต่งตั้งจากครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6. ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้คัดเลือกและแต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ เพื่อปฏิบัติหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา

7. คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบสภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY